

۱۵۴۷۸۴۴

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
وَلَمَّا سَأَلْنَا سُلَیْمٰنَ
وَأَخَاهُ عَنْ سُلَیْمٰنَ

نازک اندیشان عرصه خیال

نازک اندیشان

باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان واحد شهریار

دانشگاه آزاد اسلامی - تهران - ایران

انتشارات نظری

سرشناسه	: حیدری ، شیوا
عنوان قراردادی	: نازک اندیشان عرصه خیال / شیوا حیدری
عنوان و نام پدیدآور	: تهران: انتشارات نظری ۱۳۹۶
مشخصات نشر	: ۱۶۸ ص
مشخصات ظاهری	: ۹-۸۰۲-۲۸۹-۶۰۰-۹۷۸
شابک	: فیبا
وضعیت فهرست‌نویسی	: شعر فارسی - قرن ۱۰-۱۲ق - تاریخ و نقد - شعر مذهبی فارسی - سبک هندی
عنوان دیگر	: شاعران ایرانی - قرن ۱۰-۱۲ق
موضوع	: PIR2579/ح۹ ۱۳۹۶
رده بندی کنگره	: ۸۱۶/۰۰۸۰۵
رده بندی دیویی	: ۴۸۹۰۹۶۵
شماره کتابشناسی ملی	

نام کتاب : نازک اندیشان عرصه خیال

نویسنده : دکتر شیوا حیدری

ویراستار : مجید دروین

نوبت چاپ : اول - ۱۳۹۶

شمارگان : ۱۰۰۰

« کلیه حقوق مادی ، چاپ و نشر مخصوص و به حصر ناشر می باشد »

دفتر مرکزی : تهران، خیابان ولی عصر(عج) ، خیابان سید جمال‌الدین

اسدآبادی(یوسف آباد) ، نبش خیابان فتحی شقاقی، جنب بانک ایران

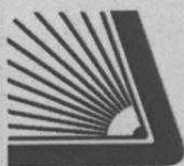
پلاک ۳۲، طبقه ۲، واحد ۱۷

E-mail: nazaribook@yahoo.com

www.nashrenazari.com

تلفن : ۸۸۱۰۲۷۷۵

همراه : ۰۹۱۹۰۱۲۹۴۵۵

انتشارات نظری

قیمت : ۱۳۰۰۰۰ ریال

فهرست

۷.....	درآمد.....
۱۰.....	صفویان.....
۱۵.....	ادبیات فارسی در عصر صفوی.....
۱۷.....	علت سرودن اشعار مذنبی در دوره صفوی.....
۳۳.....	زبان فارسی در عهد صفوی.....
۳۵.....	شعر فارسی در عهد صفوی.....
۴۵.....	نثر فارسی در عهد صفوی.....
۵۱.....	پیدایش سبک هندی.....
۵۳.....	سبک هندی.....
۵۹.....	مختصات سبک هندی.....
۶۱.....	ویژگی‌های سبک هندی.....
۶۱.....	تک بیت گویی (فردگویی) شیوه‌ی رایج شاعری در سبک هندی.....
۶۳.....	شاعران نام‌آور سبک هندی.....
۶۳.....	محتشم کاشانی.....
۶۸.....	وحشی بافقی.....
۷۳.....	رضی الدین آرتیمانی.....
۷۷.....	شوکت بخارایی.....
۷۹.....	شیخ بهایی.....

۸۱	فیض دکنی
۸۲	ظهوری ترشیزی
۸۳	بیدل دهلوی
۸۴	سبک شعری بیدل
۸۵	صور خیال در شعر بیدل
۸۶	منشأ خیال در شعر
۹۳	واژه ی "هیچ" در بحر مثنوی
۹۷	آثار بیدل دهلوی
۹۹	صائب تبریزی
۱۰۴	بابا فغانی شیرازی
۱۰۷	عرفی شیرازی
۱۰۷	ابوظالب کلیم کاشانی
۱۱۰	نظیری نیشابوری
۱۱۲	محمد طالب آملی
۱۱۵	حاجی محمدجان قدسی مشهدی
۱۱۶	صور خیال در شعر قدسی مشهدی
۱۲۱	غنی کشمیری
۱۲۳	صابر کرمانی
۱۲۴	تأثیر تبریزی
۱۳۵	میرزا محمد کاشانی
۱۳۵	سلیم تهرانی

۱۳۶	رفیع مشهدی
۱۳۸	حزین لاهیجی
۱۳۹	آثار و سبک حزین
۱۴۱	قاسم مشهدی
۱۴۳	مسیح کاشانی
۱۴۴	وحید قزوینی
۱۵۱	دانش مشهدی
۱۵۳	سحابی استرآبادی
۱۵۴	ظفرخان حسن
۱۵۵	میرزا محمدعلی شیرازی
۱۵۶	نجیب کاشانی
۱۵۷	امیرنجات اصفهانی
۱۵۹	منابع

www.ketab.ir

رواج شعر و شاعری و علاقه شاهان صفوی نسبت به شاعران و همچنین دعوت از شاعران و نویسندگان درباری دیگر کشورها، گسترش علوم از قبیل فلسفه، علوم پزشکی، نجوم، و همچنین وجود شماری فیلسوف و دانشمند در دربار شاهان صفوی نقش بسزایی در فرهنگ این دوره داشت. رونق و شکوفایی فرهنگ و هنر در عهد صفویه نه تنها به خاطر وجود دانشمندان و متفکران و هنرمندان برجسته بود، بلکه وجود شاهان و حاکمان هنرمند و هنردوست و تشویق آنان و ایجاد فضای مناسب ساسی جهت رفت و آمد هنرمندان و شاعران و نویسندگان به دیگر کشورهای فرهنگی و ارتباط مباداه فکر و هنرها با هنرمندان کشورهای دیگر، زمینه مناسبی برای شکوفایی و رونق فرهنگی ایران عهد صفویه گردید. در این دوره فن کتاب سازی، جلدسازی، تذهیب و همچنین نگارگری، هنر خطاطی، خوشنویسی و هنرهای دستی نظیر سفال سازی، فلزکاری، فرش بافی، هنرمندان و حبیگان ثایسته ای یافت. علاوه بر رونق و فرهنگ ذکر شده در این دوره معماری به طرز عجیبی شکوفایی معماری دوران صفویان در نقاط مختلف قلمرو حکومتی آنها خصوصاً شهر اصفهان به ییخت آنان یادآور شهرهایی چون سمرقند عهد تیمور، رم در عهد امپراتوری روم، تیسفون ساسانی، و تخت جمشید هخامنشیان گردید. ساخت پلها، کاروانسراها، مدارس، مساجد، کلیساها، کاخها، باغها، حناب، به عمران و آبادانی کشور کمک کرد، بلکه سبک و شیوه جدیدی در هنر معماری پدید آورد. علاقه و دل بستگی شاهان این دوره به شعر و شاعری، باعث رواج این شاخه (شعر) از ادبیات شد.

از ویژگی های خاص دوره صفویه رواج شعر مرثیه ای است، شاهان بزرگ این سلسله از جمله شاه طهماسب اول و شاه عباس اول شاعران را به مدیحه سرایی ائمه شیعه تشویق می کردند (به دلیل گرایش مذهبی دولت صفویه). در دوره صفویه "سبک هندی" رواج یافت و این به خاطر جذابیت مادی و تا حدودی آزادمنشی دربار گورکانی هند بود که شعرای ایران را جذب خود

می‌کرد. مهاجرت علمای شیعی به ایران و اسکان آنان در شهرهای مختلفی مانند شیراز، تبریز، قزوین، مشهد، قم و اصفهان موجب شد، آنان در مدارس آن شهر مشغول به تدریس شوند به طوری که تعداد مدارس این دوره ۵۷ باب ذکر شده است. فلسفه اسلامی با علمایی نظیر ملاصدرا، میرداماد و شاگردان ایشان رشد فراوانی یافت. پزشکی از اهمیت بالایی برخوردار بود. علاوه بر پزشکی علم نجوم نیز مورد توجه بود و شاهان در تصمیم‌گیری‌های خود از علم نجوم بهره‌ی گ‌فند.

نکته دیگری که در شعر دوره صفوی باید به خاطر داشت رواج و تداول سبک هندی است که مقدمات آن از اواخر دوره تیموری شروع شد و کمال آن در این عهد حاصل گشت و بزرگ‌ترین گویندگان این سبک در عهد صفوی، ذلهور کردند. نفوذ سبک مذکور تا پایان دوره صفوی در ایران امتداد داشت و بعد از آن در اواخر عهد صفوی و اوایل دوره قاجاریه راه ضعف پیمود و جای خود را به سبک‌های کهن فارسی داد، لیکن در سایر مراکز زبان فارسی یعنی در افغانستان و هندوستان هنوز هم باقی است. آنچه از تاریخ ادبیات این دوره ب‌می‌آید این که شاعران عصر صفوی برای بیان مضامین دقیق و گاه دشوار از زبانی ساده بهره‌بردارند. وجود اوهام و افکار وهم‌انگیز و شرایط اجتماعی مردم آن دوران سبک را به سوی توجه به نازک‌خیالی و باریک‌اندیشی کشانده است. آنان به خیال خود بنیان‌گذار سبکی مبتنی بر اندیشه‌هایی کامل و بوده که این امر ورود افکار و تخیلات را به دنیای شعر و شاعری باز نموده و هدف شاعر به کار بیان مضامین بکر و تازه است. شاعران این عصر به دنبال مضمون هستند تا بتوانند برتری اندیشه‌ی خود را به خواننده القا نمایند. این توجه بیش‌ازحد به مضمون نو و گاه دور از ذهن در بیشتر مواقع موجب دیربایی شده و ارتباط خواننده را با دنیای شعر از نظر درک مفاهیم شعری کمتر کرده است. در حقیقت علاقه‌ی شاعران به افکار و خیالات و تصورات بیشتر از توجه آنان به زبان و درستی کاربرد اصطلاحات و مضامین است. جزالت و متانت کلام در بیشتر مواقع به دست فراموشی سپرده می‌شود. توجه به مضامین و باریک‌اندیشی‌های شاعرانه، شعر را به سوی استقبال از قالب غزل

هدایت کرده است. زبان نسبتاً ساده است و گاه دور از هرگونه آرایش و پیرایش. تنها نکته‌ی حائز اهمیت که در شعر این دوره مشهود است، بیان عواطف و عقاید احساسی شاعر است. و هرچه بر مقدار این نوع مضامین که زاینده‌ی فکر خیال‌پرداز شعر سبک هندی است در آثار شاعران این عصر بیشتر باشد موجب افزودن بر مقام و جاه آن شاعر نسبت به شاعران دیگر می‌شده است و این همان نکته‌ای است که عثمانیان و گورکانیان در دربارهای هند بدان سخت توجه داشته‌اند و معمولاً دیوان اینگونه شاعران و از آن جمله صائب تبریزی به رسم تحفه و هدیه به دربارهای عثمانی و گورکانی فرستاده می‌شد.

شیوا حیدری

پاییز ۱۳۹۶